

AFGANİSTAN ÜLKE PROFİLİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. GENEL BİLGİLER	2
2. GENEL EKONOMİK DURUM	3
3. DIŞ TİCARET	4
4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR	9
5. TÜRKİYE ile TİCARET	10
EKLER:	13

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Afganistan İslam Cumhuriyeti
Nüfus	34,26 milyon
Dil	Darice, Peştuca
Yüzölçümü	652.864 km ²
Başkent	Kabil
Başlıca Şehirleri	Kandahar, Herat, Mezar-ı Şerif, Kunduz
Yönetim Şekli	Üniter Parlamenter Anayasal Cumhuriyet
Devlet Başkanı	Heybetullah Akhundzade
Para Birimi	Afgani (AFN)

Coğrafi Konum

Afganistan, Asya'da denize sınırı olmayan bir ülkedir. Doğu ve güneyde Pakistan, batıda İran, kuzeyde Türkmenistan, Özbekistan ve Tacikistan, doğuda da ufak bir sınırla Çin ile çevrilidir.

Siyasi ve İdari Yapı

Afganistan'da yasama erkini, 249 sandalyeli Ulusal Meclis (Volesi Jirga) ile 102 sandalyeden oluşan Senato'yu (Meşrano Jirga) kapsayan iki meclisli bir parlamento oluşturmaktadır.

102 sandalyeli Senato'nun (Meşrano Jirga) üçte biri, ülkede bulunan 34 il meclisinin üyeleri arasından, üçte biri ilçe genel meclisi üyeleri arasından, geriye kalan üçte biri ise Devlet Başkanı tarafından seçilmektedir.

Afganistan İslam Cumhuriyeti üniter bir yapıya sahip olup, hali hazırda 34 ilden oluşmaktadır. Bu illerin altında 400 civarında da ilçe bulunmaktadır. İl yönetimlerinin başında vali, ilçe yönetimlerinin başında da kaymakam bulunmaktadır. Bu yöneticiler Merkezi hükümet tarafından atanmaktadır. Afganistan'da yerleşim birimlerinin düzenli belediye örgütleri olmamakla birlikte, bazı büyük illerde mevcut bulunan belediye başkanları da, bu geçiş dönemi içinde merkezi hükümet tarafından atanmıştır. Bazı Bakanlıkların illerde temsilcilikleri de bulunmaktadır.

Doğal Kaynaklar

Afganistan doğal kaynaklar açısından zengin yataklara sahip olup petrol, doğalgaz ve kömür gibi enerji mineralleri, bakır, demir, altın, tuz, gibi değerli ve yarı değerli madenler, cam, seramik, inşaat, kimya ve gübre sanayiinde kullanılan madenler, çimento yapımında kullanılan klinker, kireç taşı ve kil ile mermer yataklarına sahiptir.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2021	2022	2023	2024	2025
GSYİH (Cari Fiyatlar milyar \$)	14,94	-	-	-	-
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar -%)	-20,7	-	-	-	-
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar- \$)	443	-	-	-	-
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	5,1	-	-	-	-
Cari Ödemeler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	-	-	-	-	-
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	-	-	-	-	-
Nüfus (milyon)	33,7	34,26	-	-	-
Devletin Genel Net Borçlanmasının GSYİH'ya Oranı (%)	-	-	-	-	-

Kaynak: IMF

Afganistan ekonomisi, tarıma ve hayvancılığa (koyun ve keçi yetiştirmeye) bağlıdır. 15 milyonluk çalışabilir nüfusa sahiptir. İşgücünün sektörlere göre dağılımında tarım %80, endüstri %10, hizmetler sektörü ise yine %10'luk bir paya sahiptir. Endüstri ağırlıklı olarak küçük çapta tekstil, sabun, mobilya, ayakkabı, gübre, çimento, el yapımı halılar, doğal gaz, yağ, kömür, bakır işletmelerine dayanmaktadır.

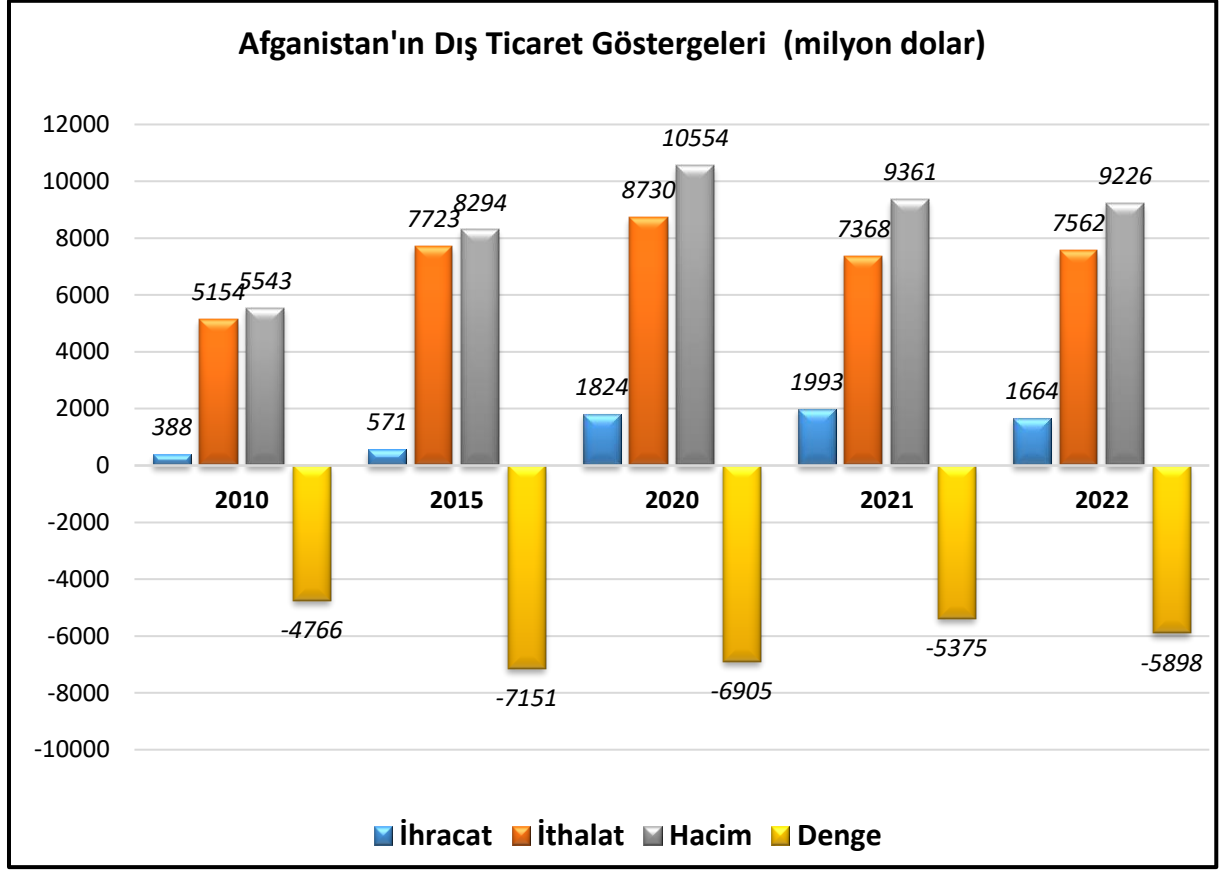
Ekonomisi dış mali yardıma bağlı olan Afganistan'ın, temel ekonomik politikası, dış yardım ve yabancı yatırım sağlanması üzerine kurulmuştur. Yatırımlar ve dış mali yardımın en verimli şekilde kullanılarak özel sektörün büyümesi ve gelişmesi amaçlanmaktadır.

Afganistan ekonomisi, topraklarının sadece %15'i ekilebilir olmasına rağmen, ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Tarımın yanı sıra ekonomi yabancı yardım ve ağırlıklı olarak komşu ülkelerle gerçekleştirilen ticarete dayanmaktadır.

Afganistan'ın coğrafi konumu nedeniyle Çin ve Hindistan'ı birbirine bağlayan enerji koridoru üzerinde bulunmaktadır. Bu konumu nedeniyle gerek İran ve Türkmenistan ile 500 milyar dolarlık enerji anlaşmaları bulunan Çin, Hindistan ve Pakistan'ın, gerekse bu enerji koridorunun kontrolünü anılan ülkelere bırakmak istemeyen ABD'nin, ülke üzerinde zaman zaman çatışan zaman zaman ise çakışan ekonomik ve siyasi çıkarları vardır.

3. DIŞ TİCARET

Genel Durum

Kaynak: Trademap

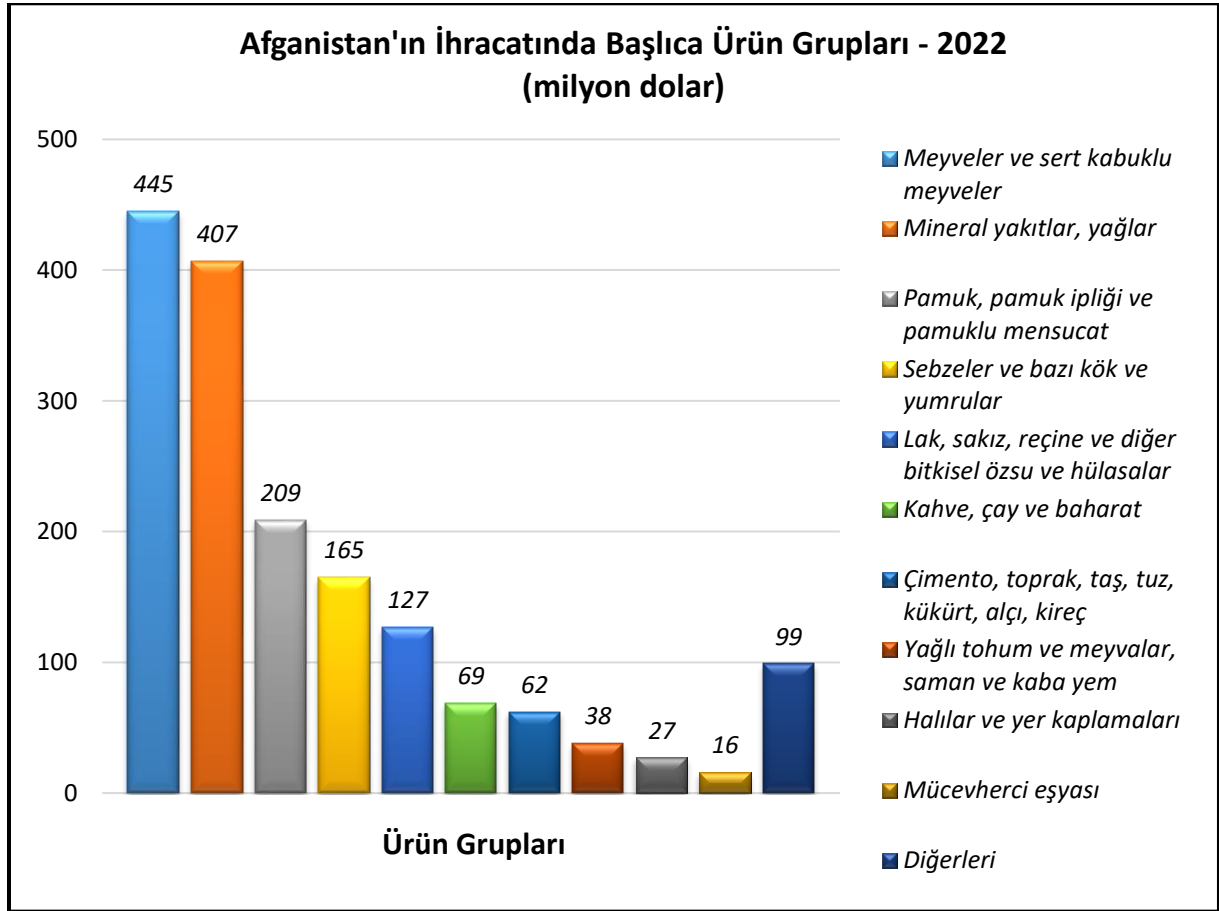
Afganistan'ın resmi istatistikleri en son 2019 yılında yayımlanmıştır. Afganistan'la ticaret yapan ülkelerin istatistiklerinden derlenen verilere göre (yansıtılmış veriler), 2022 yılında ülkenin dış ticaret hacmi 9,2 milyar ABD doları olmuştur.

Afganistan'ın dış ticaret değerleri, ülkedeki iç savaştan etkilenmiş ve zaman zaman dalgalanmalar göstermiştir. 2005 yılında 540 milyon dolar olan ihracat değeri, 2022 yılında 1,7 milyar dolara yükselmiştir. 2022 yılında ithalat değeri ise 7,6 milyar dolar olmuştur.

Afganistan dış ticaret dengesi sürekli olarak açık veren ülkelerden biridir. 2022 yılında dış ticaret açığı, bir önceki yıla göre 523 milyon dolarlık artışla, 5,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat

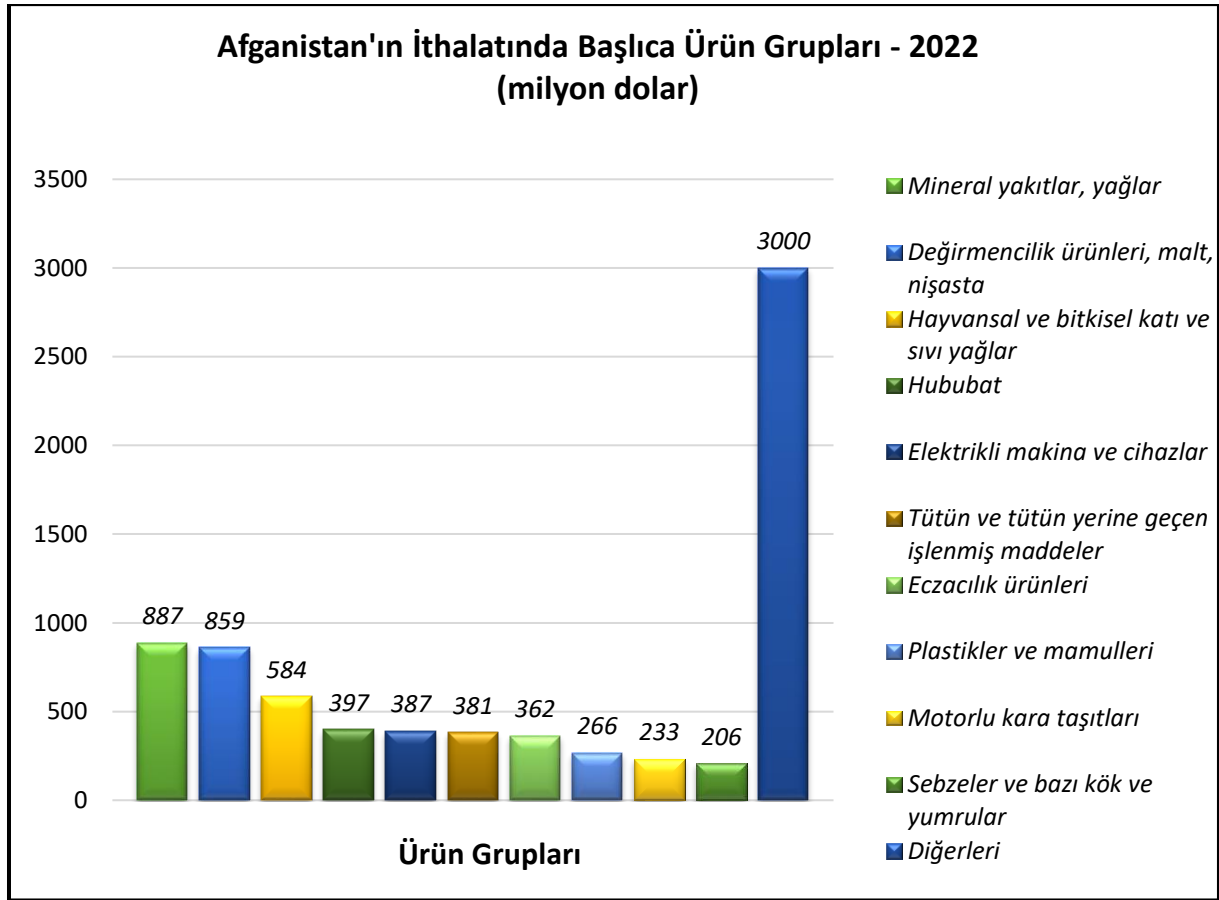

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

2022 yılı itibarıyla ülkenin ihracatındaki başlıca ürün grupları: Meyveler ve sert kabuklu meyveler; mineral yakıtlar (taş kömürü); pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat; sebzeler ve bazı kök ve yumrular; lak, sakız, reçine ve diğer bitkisel özular ve hülâsalar; kahve, çay ve baharattır.

İthalat

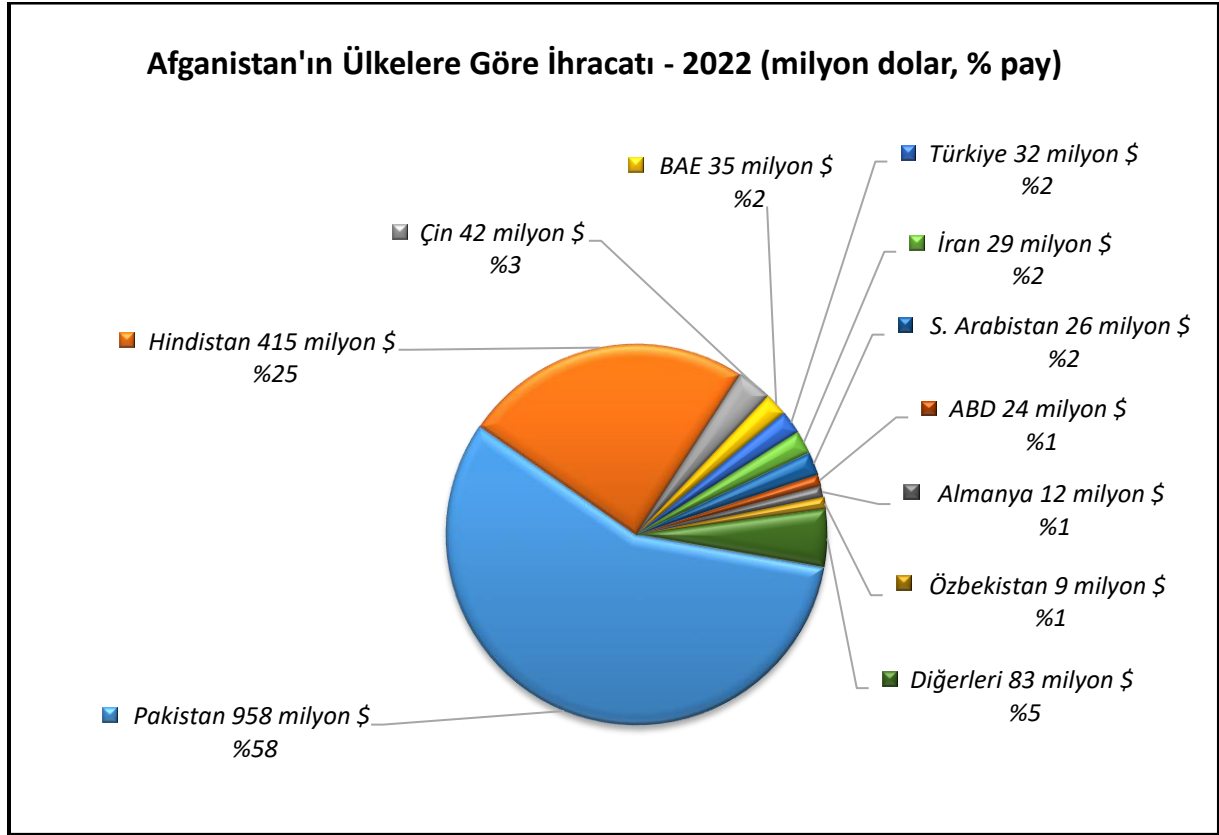

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat

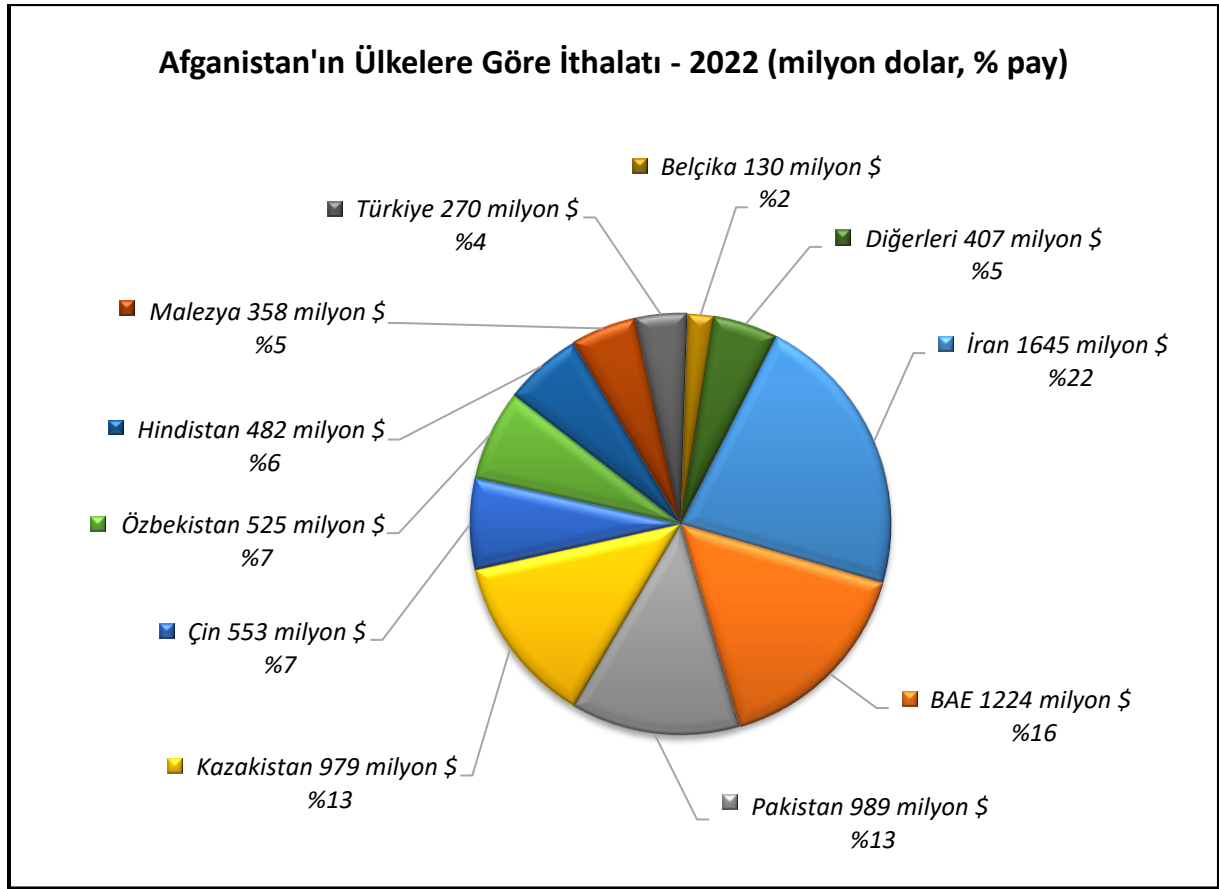
Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Afganistan'ın başlıca ihraç pazarları arasında Pakistan, Hindistan, ÇHC, BAE, Türkiye, İran, Suudi Arabistan ve ABD bulunmaktadır.

Afganistan'ın en fazla ithalat yaptığı ülkeler: İran, BAE, Pakistan, Kazakistan, ÇHC, Özbekistan, Hindistan ve Malezya'dır.

İthalat

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

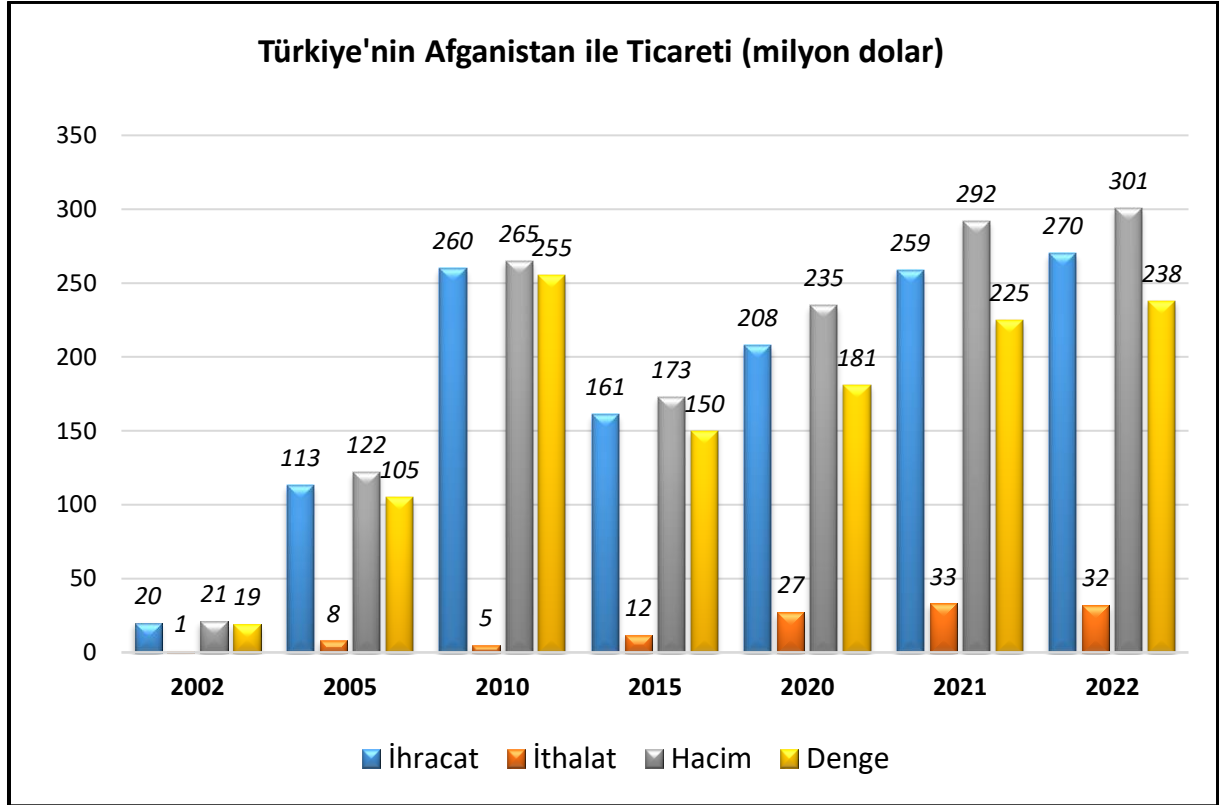
Ülkede faal olan çok uluslu firmalar arasında Coca-Cola, Alcatel, Hyatt Hotels, Standard Chartered Bank, DHL ve Toyota sayılabilir. AISA verilerine göre önemli yatırımcılar arasında Türkiye, Almanya, Hindistan ve Pakistan önde gelmektedir.

Doğrudan yabancı yatırımlarla ilgili detaylı bilgi için: (<http://investinafghanistan.af/en>)

5. TÜRKİYE ile TİCARET

Genel Durum

Türkiye – Afganistan Dış Ticareti

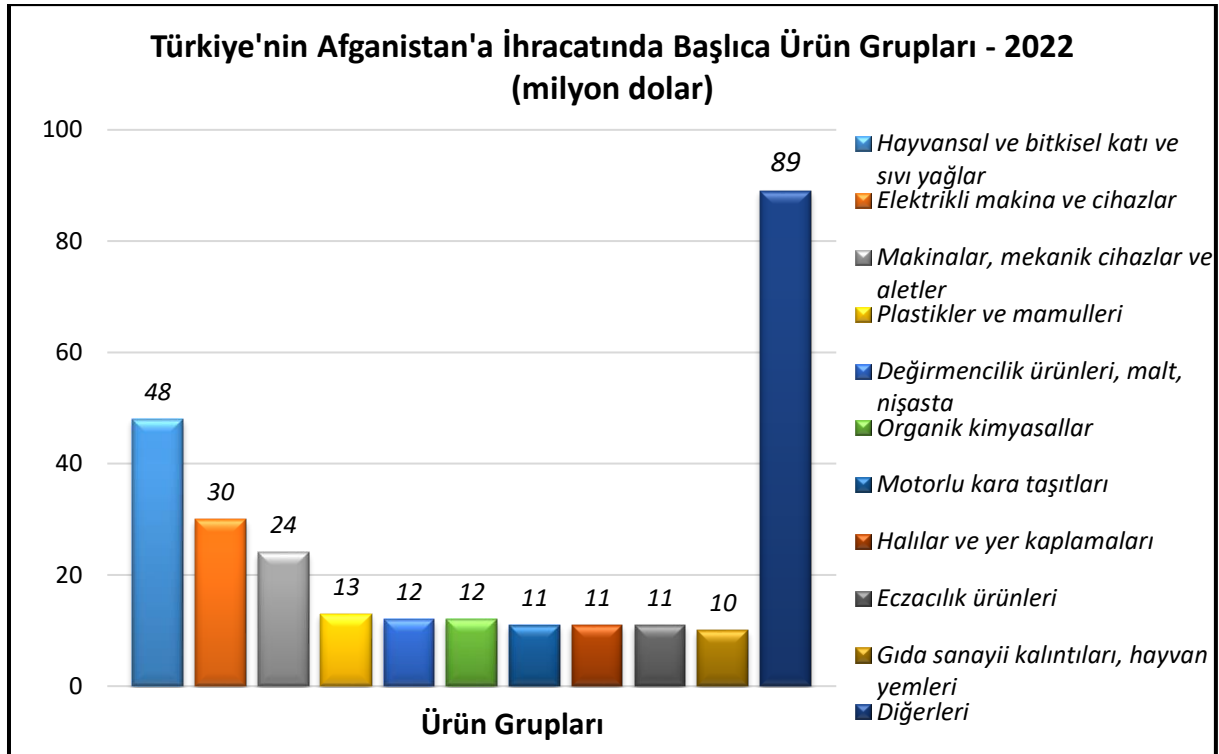
Kaynak: Trademap

Türkiye'nin Afganistan ile dış ticareti yıllara göre farklılık göstermektedir. 2012 yılına kadar artış eğiliminde olan Afganistan'a ihracat bu yıldan sonra düşüş eğilimine girmiştir. 2015 yılında %13,3 azalan Afganistan'a ihracat, 2022 yılında 270 milyon dolara yükselmiştir.

Afganistan dış ticaret fazlası verdiğimiz ülkeler arasındadır ve ülkeyle ticaretimiz 2022 yılında 238 milyon dolar fazla vermiştir. Afganistan'la ülkemiz arasındaki ticaret hacmi 2022 yılında 301 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

2022 yılında Türkiye'nin Afganistan'a ihracatında ilk sıralarda yer alan ürünler şunlardır: Ayçiçek tohumu yağları; dizel ve yarı-dizel jeneratörler; buğday unu; halılar ve diğer yer kaplamaları; ilaçlar; soya fasulyesi küspe ve katı atıkları; kıymetli metal ve bunların kaplamalarından mücevherci eşyası ve aksamı; diğer azot gruplu bileşikler ve traktörlerdir.

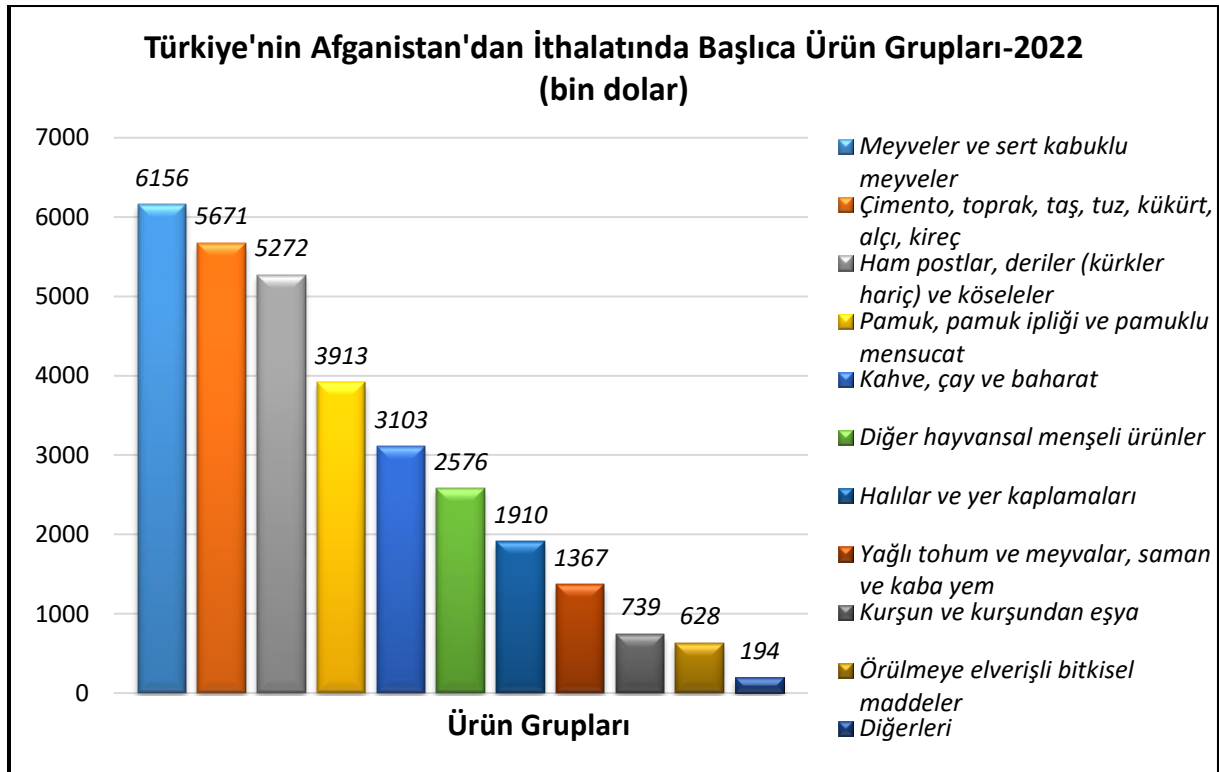
Türkiye'nin Afganistan'a İhracatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Türkiye'nin Afganistan'dan İthalatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Yatırım İlişkileri

Rusya, Orta Asya ve Kafkasya'da büyük ve prestijli projelere imza atan Türk inşaat şirketleri, bu tecrübeleri sayesinde Afganistan'ın altyapısının inşasında önde gelen aktörler olmuşlardır. Tecrübelerini, ekipmanlarını, makine parklarını ve çalışanlarını Afganistan'a taşıyan firmalar, Afganistan'da alt yüklenici olarak birçok proje almışlardır.

Afganistan'da faaliyet göstermekte olan Türk firmalarının %95'i inşaat sektöründe çalışmakta olup, orta ve büyük çaptaki firmaların 2002-2010 yılları arasında aldıkları taahhütlerin (iş alındı ve iş bitirme belgeleri kayıtlarına göre) toplam miktarı 2 milyar 814 milyon doları aşmıştır. Türk firmaları müteahhitlik alanında yabancı yatırımcılar arasında birinci sırada olup, 70'den fazla inşaat firması kayıtlı bulunmaktadır.

EKLER:***EK-1: Afganistan'ın İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)***

GTİP	ÜRÜNLER	2020	2021	2022	Pay (%) 2022	Değişim (%) 2021-2022
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		1 824 321	1 992 979	1 663 882	100	-16,5
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	43 323	111 672	406 536	24,4	264
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	117 304	165 636	206 175	12,4	24,5
0806	Üzümler (taze/kurutulmuş)	188 603	207 733	163 382	9,8	-21,4
1301	Lak, tabii sakızlar, reçineler ve sakız reçineler ve yağ reçineler (pelesenkler gibi)	112 431	95 125	126 607	7,6	33,1
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	141 698	141 874	113 311	6,8	-20,1
0804	Hurma, incir, ananas, avokado ve guava armudu, mango ve mangost (taze/kurutulmuş)	138 023	168 024	70 850	4,3	-57,8
0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	64 383	54 880	56 035	3,4	2,1
0703	Soğan, şalot, sarımsak, pırasa ve diğer soğanımsı sebzeler (taze/soğutulmuş)	52 012	35 473	51 938	3,1	46,4
2526	Tabii steatit (sabun taşı) ve talk	9 809	43 053	50 198	3,0	16,6
0813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç)08. fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	26 253	32 498	38 124	2,3	17,3
0702	Domates (taze/soğutulmuş)	50 371	43 030	36 291	2,2	-15,7
0910	Zencefil, safran, zerdeçal, kekik, defne yaprakları, köri ve diğer baharat	47 143	42 675	35 957	2,2	-15,7
0909	Anason, rezene, kişniş, kimyon, kimyonu tohumu ve ardıç meyveleri	39 780	43 879	30 086	1,8	-31,4
0810	Diğer meyveler (taze)	18 984	45 772	26 007	1,6	-43,2
5701	Düğümlü veya sarmalı halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden düğümlü veya sarmalı yer kaplamaları	10 594	17 247	18 967	1,1	10,0

Kaynak: Trademap, Afganistan Yansıtılmış Verileri

EK-2: Afganistan'ın İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2020	2021	2022	Pay (%) 2022	Değişim (%) 2021-2022
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		8 729 550	7 367 568	7 561 728	100	2,6
1101	Buğday unu	562 266	587 942	842 881	11,1	43,4
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	195 059	524 715	486 565	6,4	-7,3
1511	Palm yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	124 803	241 526	374 176	4,9	54,9
2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	472 717	281 189	352 151	4,7	25,2
1001	Buğday ve mahlut	138 423	132 803	208 200	2,8	56,8
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	179 310	151 121	192 111	2,5	27,1
1006	Pirinç	160 055	127 215	181 132	2,4	42,4
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	153 763	158 200	162 909	2,2	3,0
2716	Elektrik enerjisi	171 759	149 383	155 300	2,1	4,0
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	198 885	104 697	154 370	2,0	47,4
3002	İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	39 812	103 867	145 103	1,9	39,7
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallerden veya kıymetli metallerle kaplama metallerden)	70 039	94 112	133 723	1,8	42,1
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	64 676	102 138	130 427	1,7	27,7
2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	58 882	74 292	128 392	1,7	72,8
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	210 365	163 052	108 123	1,4	-33,7

Kaynak: Trademap, Afganistan Yansıtılmış Verileri

EK-3: Afganistan'ın Ülkelere Göre İhracatı (bin dolar)

Sıra	Ülke	2020	2021	2022	Pay (%) 2022	Değişim (%) 2021-2022
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		1 824 321	1 992 979	1 663 882	100	-16,5
1.	Pakistan	518 460	640 482	957 992	57,6	49,6
2.	Hindistan	511 431	560 796	414 753	24,9	-26,0
3.	Çin	54 512	49 527	42 016	2,5	-15,2
4.	BAE	573 215	466 225	34 740	2,1	-92,5
5.	Türkiye	27 299	33 460	31 532	1,9	-5,8
6.	İran	4 162	21 119	29 106	1,7	37,8
7.	S. Arabistan	27 786	30 557	25 903	1,6	-15,2
8.	ABD	17 346	22 872	23 806	1,4	4,1
9.	Almanya	16 973	13 020	11 996	0,7	-7,9
10.	Özbekistan	1 134	5 832	9 064	0,5	55,4
11.	Kazakistan	1 635	4 958	9 051	0,5	82,6
12.	Kanada	3 978	7 163	7 189	0,4	0,4
13.	İtalya	6 887	58 984	7 128	0,4	-87,9
14.	Kırgızistan	200	2 425	5 322	0,3	119,5
15.	Tacikistan	884	2 933	5 022	0,3	71,2

Kaynak: Trademap, Afganistan Yansıtılmış Verileri

EK-4: Afganistan'ın Ülkelere Göre İthalatı (bin dolar)

Sıra	Ülke	2020	2021	2022	Pay (%) 2022	Değişim (%) 2021-2022
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		8 729 550	7 367 568	7 561 728	100	2,6
1.	İran	1 746 822	1 838 632	1 645 334	21,8	-10,5
2.	BAE	1 660 977	1 166 088	1 224 232	16,2	5,0
3.	Pakistan	871 195	835 873	988 922	13,1	18,3
4.	Kazakistan	621 926	469 377	978 893	12,9	108,6
5.	Çin	500 680	474 451	553 083	7,3	16,6
6.	Özbekistan	570 571	493 900	524 958	6,9	6,3
7.	Hindistan	855 244	661 673	481 600	6,4	-27,2
8.	Malezya	118 365	215 707	358 196	4,7	66,1
9.	Türkiye	207 835	258 637	269 530	3,6	4,2
10.	Belçika	31 130	87 482	130 165	1,7	48,8
11.	Tacikistan	69 395	82 584	104 999	1,4	27,1
12.	Almanya	79 145	67 004	33 446	0,4	-50,1
13.	Fransa	21 244	28 925	28 716	0,4	-0,7
14.	Kenya	21 629	5 529	26 229	0,3	374,4
15.	ABD	670 663	235 673	21 747	0,3	-90,8

Kaynak: Trademap, Afganistan Yansıtılmış Verileri

EK-5: Türkiye'nin Afganistan'a İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2020	2021	2022	Pay (%) 2022	Değişim (%) 2021-2022
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		207 835	258 637	269 530	100	4,2
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	3 334	17 401	44 809	16,6	157,5
8502	Jeneratörler	474	8 217	12 772	4,7	55,4
1101	Buğday unu	13	16 660	12 477	4,6	-25,1
5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	11 477	12 738	10 684	4,0	-16,1
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	15 560	8 909	10 491	3,9	17,8
2304	Soya fasulyesi yağı üretiminden arta kalan küspe ve katı atıklar	3 868	4 210	10 085	3,7	139,5
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallerle kaplama metallere)	3 565	6 587	9 767	3,6	48,3
2929	Diğer azot gruplu bileşikler	247	2 586	9 489	3,5	266,9
8701	Traktörler	15	905	7 778	2,9	759,4
0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	32	3 910	6 951	2,6	77,8
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	9 361	7 781	6 898	2,6	-11,3
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler vb.)	3 055	3 528	5 325	2,0	50,9
3105	Azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler	3 327	1 723	3 935	1,5	128,4
8507	Elektrik akümülatörleri (bunların separatörleri dahil)	2 423	2 126	3 702	1,4	74,1
8431	İş ve Maden Makinelerinin aksam ve parçaları	2 779	3 829	3 629	1,3	-5,2

Kaynak: Trademap, Türkiye Verileri

EK-6: Türkiye'nin Afganistan'dan İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2020	2021	2022	Pay (%) 2022	Değişim (%) 2021-2022
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		27 299	33 460	31 532	100	-5,8
2526	Tabii steatit (sabun taşı) ve talk	500	783	5 621	17,8	617,9
4101	Sığır (bufalo dahil) ve at cinsi hayvanların ham post ve derileri	1 526	2 074	4 650	14,7	124,2
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	0	2 833	3 753	11,9	32,5
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	4 512	5 193	3 661	11,6	-29,5
0909	Anason, rezene, kişniş, kimyon, kimyonu tohumu ve ardıç meyveleri	9 838	9 289	2 957	9,4	-68,2
0511	Başka yerde belirtilmeyen hayvansal ürün ve (yenmeyen) cansız hayvan	254	517	2 116	6,7	309,3
5701	Düğümlü veya sarmalı halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden düğümlü veya sarmalı yer kaplamaları	702	402	1 784	5,7	343,8
0806	Üzümler (taze/kurutulmuş)	3 391	2 415	1 194	3,8	-50,6
0813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç) 08. fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	333	823	837	2,7	1,7
7801	İşlenmemiş kurşun	0	18	739	2,3	4005
1207	Diğer yağlı tohumlar ve meyveler	161	4 235	641	2,0	-84,9
1404	Tarifenin başka yerinde yer almayan bitkisel ürünler	766	1 266	628	2,0	-50,4
1211	Bitki ve bitki kısımları (esas olarak parfümeride, eczacılıkta vs. kullanılan)	232	725	569	1,8	-21,5
4102	Koyun ve kuzuların ham derileri	1	46	491	1,6	967,4
0504	Hayvan bağırsak, mesane ve midesi (taze, soğutulmuş, dondurulmuş, tuzlanmış, salamura, kurutulmuş veya tütsülenmiş)	1 122	988	460	1,5	-53,4

Kaynak: Trademap, Türkiye Verileri